



WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI
PS-VI.431.2.20.2022.AB

Olsztyn, 22 listopada 2022 r.

**Szanowna Pani
Magdalena Kleczkowska
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Pisz
ul. Piaskowa 2
12-200 Pisz**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko–Mazurskiego nr FK-IV.0030.767.2022 z dnia 22 września 2022 r., zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko–Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1) Agnieszka Brzozowska – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2) Katarzyna Henryka Stefanowska – główny specjalista,
przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 18 października 2022 r. i zakończono w dniu 21 października 2022 r. Przedmiotem kontroli objęto sposób zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2022, poz. 447 ze zm.), zwanej dalej ustawą wrispz,
- ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2020 poz. 1359 ze zm.), zwanej dalej Kodeksem,
- ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2021 poz. 2095 ze zm.),
- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (Dz. U. 2021, poz. 1960), zwanego dalej Rozporządzeniem.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto skrótów:

- 1) PCPR/ Centrum/ Jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz,
- 2) Dyrektor – co oznacza Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz, panią Magdalenę Kleczkowską,
- 3) Zespół – co oznacza: Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, utworzony w PCPR w Pisz,
- 4) Statut – co oznacza: Statut Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz,
- 5) Regulamin – co oznacza *Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz*,

- 6) Organizator – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pieszu, wyznaczone przez Starostę Pieskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 7) Program – co oznacza 3-letni powiatowy program rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej opracowany przez PCPR w Pieszu, o którym mowa w art. 180 pkt 1 ustawy wripz,
- 8) Powiat – co oznacza Powiat Pieski,
- 9) *wykaz dzieci* – co oznacza: wykaz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i w rodzinnych domach dziecka w okresie objętym kontrolą, sporządzoną na dzień kontroli tj. 18 października 2022 r., sporządzony przez kontrolowaną Jednostkę.
- 10) *Wykaz* – co oznacza: wykaz rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka wg stanu na dzień rozpoczęcia kontroli tj. 18 października 2022 r., sporządzony przez PCPR.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2021 r. do dnia jej zakończenia (z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mających wpływ na działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą). Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez PCPR. Czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pani Magdaleny Kleczkowskiej – Dyrektora PCPR.

Kontroli dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w PCPR dokumentacji merytorycznej, a także potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników Zespołu oraz osób niewchodzących w jego skład, realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej oraz informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez Dyrektora.

Działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami**.

USTALENIA KONTROLI

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej Jednostki

Ustalono, iż w okresie podlegającym kontroli, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pieszu, wyznaczone przez Starostę Pieskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, działało na podstawie:

- *Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pieszu*, przyjętego Uchwałą Nr XLV/297/06 Rady Powiatu Pisz z dnia 30 czerwca 2006 r., zmienionego Uchwałą Nr VI/39/11 Rady Powiatu Pisz z dnia 31 marca 2011 r., a następnie Uchwałą Nr V/26/15 Rady Powiatu Pisz z dnia 26 marca 2015 r. **/akta kontroli str. 1-14/**,
- *Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pieszu*, przyjętego Uchwałą Nr 51/122/2014 Zarządu Powiatu w Pieszu z dnia 10 lipca 2014 r., wraz ze zmianami wprowadzonymi: Uchwałą Nr 15/8/2015 Zarządu Powiatu w Pieszu z dnia 17 lutego 2015 r., Uchwałą Nr 81/114/2021 Zarządu Powiatu w Pieszu z dnia 4 listopada 2021 r., Uchwałą Nr 13/126/2022 Zarządu Powiatu w Pieszu z dnia 10 lutego 2022 r. **/akta kontroli str. 15-67/**.

Zgodnie z art. 76 ust. 2 ustawy wripz, w przypadku, gdy organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest powiatowe centrum pomocy rodzinie, w centrum tworzy się zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej. W toku czynności kontrolnych stwierdzono, iż w Regulaminie, w strukturze organizacyjnej Centrum w § 8 pkt I ppkt 3) wyodrębniono Zespół do spraw pieczy zastępczej. Szczegółowy zakres jego zadań dookreślono w § 10 ww. dokumentu. Kontrolujący nie

wnieśli uwag do treści powyższych dokumentów organizacyjnych. Niemniej jednak z uwagi na liczne zmiany Regulaminu wskazano na zasadność ujednolicenia tego dokumentu.

Ustalono, iż w kontrolowanej Jednostce nie wprowadzono wewnętrznych zarządzeń regulujących pracę Zespołu, a także kwestii objętych przedmiotem kontroli. Ponadto nie opracowano dodatkowych procedur postępowania, w związku z ogłoszonym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanem zagrożenia epidemicznego.

2. Zasoby kadrowe i kwalifikacje pracowników kontrolowanej jednostki, realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej

Z informacji przedłożonych przez Dyrektora PCPR, stanowiących **akta kontroli str. 68-76** wynika, że w okresie objętym kontrolą w skład Zespołu wchodził:

- specjalista pracy z rodziną – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- pracownik socjalny – 1 osoba w wymiarze 1 etatu,
- koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej – 6 osób, w tym: 1 osoba, w wymiarze 1 etatu, 1 osoba w wymiarze 1/2 etatu, 4 osoby w ramach umowy o świadczenie usług,
- psycholog – 1 osoba, świadcząca usługi w oparciu o umowę zlecenie,
- pedagog – 1 osoba, pracująca na podstawie umowy o świadczenie usług.

Ustalono, że osoby zatrudnione w Centrum na stanowiskach koordynatorów, posiadały kwalifikacje niezbędne do pracy na tym stanowisku, zgodnie z wymogami określonymi w art. 78 ust. 1 pkt 1 ustawy wripsz. Akta osobowe tych osób zawierały także oświadczenia, potwierdzające spełnianie przez nich warunków określonych w art. 78 ust. 1 pkt 2-4 ustawy wripsz, dotyczące:

- niepozbawienia/nieograniczenia władzy rodzicielskiej,
- nieskazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo (w tym także skarbowe),
- wypełniania obowiązku alimentacyjnego, w przypadku gdy taki wynikał z tytułu egzekucyjnego.

Pozostali pracownicy, realizujący zadania z zakresu pieczy zastępczej, posiadali kwalifikacje odpowiednie do zajmowanych stanowisk i zgodne z regulacjami zawartymi w Rozporządzeniu.

Analiza informacji, przedłożonej kontrolującym przez Dyrektora Jednostki, oraz zakresów czynności/umów zawartych z koordynatorami, jak i pozostałymi osobami wchodzącymi w skład Zespołu wykazała, iż ujmowano w nich zapisy poświadczające wykonywanie przez nich zadań z zakresu systemu pieczy zastępczej, ujęte w ustawie wripsz **/akta kontroli str. 68-76/**.

Dyrektor w pisemnej informacji przedłożonej kontrolującym, stanowiącej **akta kontroli str. 77**, wskazała, że w okresie podlegającym kontroli, nie było przypadku wszczęcia przeciwko osobie będącej koordynatorem postępowania karnego o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego. Ponadto poinformowała, że praca koordynatorów nie jest łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego, zgodnie z art. 79 ust. 3 ustawy wripsz oraz, stosownie do art. 79 ust. 4 wyżej wskazanego aktu prawnego, koordynatorzy nie prowadzą postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Powiat **/akta kontroli str. 78/**.

Tymczasem analiza zakresów czynności koordynatorów wykazała, iż jeden z koordynatorów, w okresie podlegającym kontroli, tj. od 01.01.2021 r. do 12.09.2022 r., wykonywał zadania z zakresu świadczeń realizowanych przez Powiat, tj. realizował zadania z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych **/akta kontroli str. 79-83/**. Dyrektor wyjaśniła, iż przyczyną powierzenia koordynatorowi realizacji zadań wynikających z ww. Funduszu, była sytuacja związana z ograniczeniami w związku z COVID-19, w tym m.in. brakami kadrowymi

spowodowanymi zachorowaniem wśród pracowników czy też przebywaniem pracowników na dodatkowym zasiłku opiekuńczym **/akta kontroli str. 84-85/**. Podczas przeprowadzania czynności kontrolnych trudno było ustalić skutki powyższej nieprawidłowości.

Ustalono, iż na dzień kontroli w Jednostce pracowało 3 koordynatorów: 2 osoby w ramach umowy o świadczenie usług w wymiarze 80 godz. miesięcznie oraz 1 osoba w ramach 1/2 etatu. Każdy z nich obejmował wsparciem 15 rodzin zastępczych **/akta kontroli str.309-314/**.

Zapisy ustawy wrispz określają maksymalną liczbę rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, tym samym w przypadku każdego z koordynatorów limit ten został wyczerpany. Oceniając realne obciążenie obowiązkami koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, zważywszy na niepełnowymiarowość ich zatrudnienia, w ocenie zespołu kontrolnego zasadne jest dostosowanie ilości rodzin objętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej proporcjonalnie do jego wymiaru czasu pracy. Podobne stanowisko przedstawiło Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pismem z dnia 11 grudnia 2019 r., znak: DSR.I.8301.229.2019.MS, w którym wyraża, iż *„Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazuje zatem maksymalną liczbę rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka, jaka może zostać objęta opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w ramach pełnego etatu. Liczba ta jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych przez koordynatora zadań. Powinna zatem zostać przydzielona w sposób umożliwiający efektywną pracę z każdą z rodzin objętych opieką danego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, uwzględniając przy tym wymiar czasu pracy mu przysługujący”*.

W ocenie organu kontroli przyczyną powstania powyższej nieprawidłowości była niewłaściwie przyjęta organizacja pracy. Nadmienić należy, iż pełne obciążenie zatrudnionych koordynatorów może przyczynić się do zmniejszenia liczby wizyt w środowisku, a tym samym przyczynić się do tego, iż koordynatorzy nie będą posiadali pełnej informacji w zakresie potrzeb rodzin zastępczych, z którymi współpracują oraz umieszczonych w nich dzieci. Skutkować to może pogłębianiem się problemów opiekuńczo-wychowawczych w danej rodzinie, a w ostateczności rezygnacją rodziny zastępczej z pełnionej przez nią funkcji.

3. Opracowanie 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy wrispz, opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów rozwoju pieczy zastępczej należy do zadań własnych powiatu. W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu Piskiego realizowane były dwa programy. Pierwszy z nich wprowadzony został Uchwałą Nr VI/26/19 Rady Powiatu Pisz z dnia 28 lutego 2019 r. i obowiązywał w latach 2019-2021 **/akta kontroli str. 86-155/**. Drugi program wprowadzony został uchwałą Nr XLII/246/22 Rady Powiatu Pisz z dnia 31 marca 2022 r. i obowiązuje na lata 2022-2024 **/akta kontroli str. 156-240/**. Zawarto w nich m.in. charakterystykę i analizę pieczy zastępczej w Powiecie Piskim, harmonogram działań, dokonano analizy SWOT w zakresie pieczy zastępczej, określono cele i zadania do realizacji, wskazano zakładane rezultaty i zagrożenia wynikające z realizacji Programów, ich źródła finansowania, beneficjentów, realizatorów i uwzględniono kwestie monitoringu oraz ewaluacji.

W Programie obowiązującym w dacie kontroli, jako jego cel główny wskazano kompleksowy rozwój pieczy zastępczej. Cel ten, jak wynika z zapisów Programu, winien zostać osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych i kierunków działań:

- rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej,

- zapewnianie osobom sprawującym funkcję rodziny zastępczej kompleksowego wsparcia, zarówno merytorycznego, jak i finansowego oraz podnoszenie kwalifikacji osób zaangażowanych w opiekę nad dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej,
- wsparcie w rozwoju wychowanków pieczy zastępczej i przygotowanie ich do dorosłego życia,
- dążenie do powrotu dziecka do rodziny biologicznej, a w przypadku, gdy nie jest to możliwe, do przysposobienia

Zawarto w nim także szereg zadań ukierunkowanych na rozwój pieczy zastępczej na terenie Powiatu, w tym: prowadzenie akcji promocyjnej w środowisku lokalnym na rzecz rodzicielstwa zastępczego, pomoc osobom tworzącym rodzinną pieczę zastępczą w przewyżnianiu problemów związanych z opieką nad małoletnimi, podnoszenie kwalifikacji osób zaangażowanych w opiekę nad dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej. Zgodnie z założeniami Programu, działania w nim ujęte winny zwiększyć świadomość społeczną na temat rodzinnej pieczy zastępczej, a także wzmocnić i rozszerzyć system rodzinnej pieczy zastępczej.

Analiza Programu obowiązującego w dacie kontroli wykazała, iż w Tabeli 22, w której ujęto proponowany limit rodzin zastępczych zawodowych wpisano „ 2019 – 3, 2020 – 3, 2021 – 3. /**akta kontroli str. 234/**. Dyrektor w pisemnych wyjaśnieniach wskazała, iż „(...) omyłkowo wpisano złe lata (2019, 2020, 2021), a powinno być (2022, 2023, 2024), natomiast liczba rodzin zastępczych jest poprawna. Powstały błąd zostanie sprostowany”/**akta kontroli str. 241/**.

W Programie obowiązującym w roku 2021, limit rodzin zastępczych zawodowych ustalono (w każdym roku jego obowiązywania) na poziomie 3 /**akta kontroli str. 149/**. Stwierdzono, iż zgodnie z informacją przedłożoną przez Dyrektor Jednostki w 2021 r. jedna rodzina zastępcza niezawodowa została przekształcona w rodzinę zastępczą zawodową, tym samym nie wyczerpano ww. limitu tworzenia rodzin zastępczych zawodowych. Dyrektor PCPR wyjaśniła, że nie osiągnięto limitu rodzin zawodowych „(...) z powodu braku kandydatów chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej (...)” /**akta kontroli str. 242-243/**.

Organizator, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt. 15 ustawy wripsz zobligowany jest do przedstawiania staroście i radzie powiatu sprawozdania z efektów pracy. Dyrektor Centrum przedłożyła kontrolującym ww. sprawozdanie za rok 2021, które stanowi **akt kontroli str. 244-303**.

Z ww. sprawozdania, jak i informacji przedłożonej kontrolującym przez Dyrektor /**akta kontroli str. 304-306/** wynika, że w analizowanym okresie, poza zapewnieniem ustawowych świadczeń pieniężnych oraz wsparcia koordynatorów, podejmowano następujące działania służące realizacji celów ujętych w Programie, tj.:

- organizowano szkolenia dla funkcjonujących rodzin zastępczych pn.: „*Młodość – Miłość – Małżeństwo – Rodzina*” oraz „*Prawidłowe metody wychowawcze w stosunku do dzieci. Właściwe postawy rodzicielskie*”,
- organizowano szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze (w okresie objętym kontrolą przeprowadzono cztery szkolenia, co opisano szczegółowo w pkt. 4 niniejszego wystąpienia),
- prowadzono spotkania dla rodzin zastępczych w ramach grupy wsparcia pn. *Rodzina zastępcza na Plus* (spotkania odbywają się co dwa tygodnie, w 2021 r. uczęszczało na nie 20 rodziców zastępczych),
- zapewniano rodzinom pomoc i wsparcie psychologa, radcy prawnego, mediatora,
- zapewniano podopiecznym pieczy zastępczej wsparcie psychologiczne oraz pomoc wolontariuszy w odrabianiu lekcji,

- prowadzono zajęcia dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej, m.in.: rozwijające kompetencje społeczno-emocjonalne, Trening Umiejętności Społecznych – kontrola złości – stop agresji,
- zapewniono udział w Warmińsko-Mazurskich Dniach Rodziny, w ramach których zorganizowano: festyn rodzinny pn. „Rodzina z wartościami to silna rodzina”, konkurs plastyczny dla dzieci „Młodość – Miłość – Małżeństwo – Rodzina”, spotkanie integracyjne dla dzieci i młodzieży z rodzin zastępczych w Nadleśnictwie Pisz,
- propagowano rodzinną pieczę zastępczą poprzez przekazywanie informacji o poszukiwaniu kandydatów na rodziny zastępcze za pomocą plakatów oraz ulotek:
 - w lokalnych mediach tj. w *Gazecie Olsztyńskiej, Tygodniku Piskim*, na Facebooku PCPR w Piesz i stronie Powiatu Piskiego,
 - w instytucjach na terenie Powiatu: Starostwo, szkoły, urzędy miasta,
 - na spotkaniach i piknikach organizowanych w Powiecie,
- realizowano projekt *Wparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19*, którego głównym celem było zapobieganie i ograniczanie negatywnych skutków występowania COVID-19 w obszarze pieczy zastępczej.

4. Charakterystyka pieczy zastępczej w Powiecie

a) rodzinna piecza zastępcza

W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu w ramach rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonowały:

- 44 rodziny spokrewnione,
- 21 rodzin niezawodowych,
- 3 rodziny zawodowe,
- 1 rodzinny dom dziecka.

W ww. 69 formach rodzinnej pieczy zastępczej przebywało łącznie 112 dzieci. Na terenie Powiatu nie funkcjonowały rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz specjalistyczne **/akta kontroli str. 307/**.

Jak wynika z informacji przygotowanych przez Dyrektora PCPR, stanowiących **akta kontroli str. 307**, w badanym okresie na terenie Powiatu powstało łącznie 17 nowych rodzin zastępczych, w tym 12 spokrewnionych z dzieckiem, 4 niezawodowe, 1 zawodowa (z przekształcenia z niezawodowej, na jej wniosek).

W tym czasie rozwiązały się 4 rodziny zastępcze spokrewnione, 8 rodzin zastępczych niezawodowych, 1 rodzina zastępcza zawodowa oraz 1 rodzinny dom dziecka. Dyrektorka wskazała, iż przyczyny rozwiązania ww. form pieczy zastępczej wynikały m.in. z: wieku oraz stanu zdrowia osób prowadzących, usamodzielnienia się pełnoletnich wychowanków, umieszczenia podopiecznych w innej rodzinie zastępczej, nieradzenia sobie z problemami opiekuńczymi przez opiekunów zastępczych **/akta kontroli str. 308/**.

W dacie kontroli w Powiecie funkcjonowało 55 rodzin zastępczych, w tym 40 spokrewnionych, 13 niezawodowych, 2 zawodowe, w których umieszczonych było łącznie 76 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej. Wspieraniem koordynatorów objęto 45 rodzin **/akta kontroli str. 309-314/**.

Ustalono, iż w Centrum, w myśl art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy wripsz, prowadzono rejestr osób pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka. Zawierał on wszystkie elementy, o których mowa w art. 46

ust. 2 ustawy wripsz **/akta kontroli str. 315-318/**, ujęty był w formie tabeli, sporządzonej odrębnie dla każdej rodziny. Tabele w rejestrze były kolejno ponumerowane. Analiza rejestru wykazała, iż nie ujmował on wszystkich funkcjonujących na terenie Powiatu rodzin zastępczych, tym samym nie był zgodny ze stanem faktycznym **/akta kontroli str. 319/**. Ponadto stwierdzono, iż w kontrolowanej Jednostce nie prowadzono rejestru danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, do czego obliguje art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy wripsz. Kontrolujący ustalili, iż zgodnie z przedłożoną dokumentacją, w ww. rejestrze winny być ujęte 2 rodziny **/akta kontroli str. 322-324/**. Dyrektor poproszona o wyjaśnienie powyższego poinformowała, iż przyczyną nie prowadzenia ww. rejestru było przeoczenie i mała liczba kandydatów **/akta kontroli str. 319-320/**. Podczas trwania czynności kontrolnych informacje w powyższym zakresie zostały uzupełnione i przedłożono je kontrolującym. Stwierdzono, iż zawarto w nim wszystkie elementy, zgodnie z art. 46 ust. 2 ustawy wripsz **/akta kontroli str. 322-326/**. W związku z powyższym odstąpiono od wydania zalecenia w tym zakresie. Dokonano także aktualizacji rejestru, o którym mowa w art. 46 ust. 1 pkt. 2 ww. aktu prawnego **/akta kontroli str. 327/**. W bieżącym instruktażu wskazano na zasadność aktualizowania danych w ww. rejestrach na bieżąco, w zależności od zmieniających się sytuacji rodzin zastępczych.

Ponadto, z uwagi na fakt, iż ustawodawca nie określił formy materialno-technicznej rejestru, o którym mowa w art. 46 ust. 1 ustawy wripsz, a wskazał jedynie obszar danych, które winien on zawierać, mając jednocześnie na względzie definicję zawartą w Słowniku języka polskiego pod red. W. Doroszewskiego, zgodnie z którą rejestr to „*spis, najczęściej alfabetyczny, wykaz, lista*”, wydają się, że rejestr ten winien stanowić zwartą ewidencję danych o osobach, a nie być zbiorem luźnych/odrębnych dokumentów, zawierających wymagane dane.

Organ kontroli rekomenduje zatem, do chwili wdrożenia systemu teleinformatycznego, umożliwiającego prowadzenie rejestrów, o których mowa w art. 1 pkt. 11 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2022, poz. 2140), sporządzanie rejestru, o którym mowa w art. 46 ust. 1 ustawy wripsz **w formie zbiorczej ewidencji** (ujętej np. w formie tabelarycznej, gdzie wskazane będą wszystkie rodziny łącznie).

Na podstawie informacji, stanowiącej **akta kontroli str. 322-324**, stwierdzono, że w okresie podlegającym kontroli przeprowadzono 4 szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych, których program był zatwierdzony przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej, tj.:

- szkolenie *PRIDE-Rodzinna Piecza Zastępcza* w okresie od 11 marca 2021 r. do 17 czerwca 2021 r. (do szkolenia zakwalifikowano 3 osoby, w tym małżeństwo, ukończyły je dwie osoby)
- szkolenie *PRIDE-Rodzinna Piecza Zastępcza* w okresie od 12 czerwca 2021 r. do 19 czerwca 2021 r. (było to szkolenie uzupełniające dla kandydatów na rodzinę zastępczą zawodową, które ukończyło 1 małżeństwo i otrzymało ono kwalifikacje),
- szkolenie *PRIDE-Rodzinna Piecza Zastępcza* w okresie 29 września 2021 r. do 20 listopada 2021 r. (ukończyło je 21 rodzin tj. 15 małżeństw i 6 osób niepozostających w związku małżeńskim),
- szkolenie na podstawie programu MENTOR w okresie od 04 marca 2022 r. do 26 marca 2022 r. (ukończyła je 1 osoba niepozostająca w związku małżeńskim).

Spośród rodzin zastępczych, które zostały przeszkolone w badanym okresie, 2 małżeństwa oczekują na przyjęcie dziecka, w pozostałych 23 rodzinach zastępczych dzieci są już umieszczone.

W okresie objętym kontrolą nie było przypadków rozwiązania na wniosek Starosty umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej. Nie było również przypadków łączenia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej z prowadzeniem rodzinnego domu dziecka, a także łączenia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej z funkcją rodziny zastępczej niezawodowej, co oświadczyła Dyrektor.

b) instytucjonalna piecza zastępcza

Ustalono, iż na terenie Powiatu Piskiego nie funkcjonują placówki opiekuńczo-wychowawcze. Dzieci z Powiatu, w przypadku wskazania przez sąd w orzeczeniu, że dziecko winno być umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej, umieszczano w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej na terenie innych powiatów /**akta kontroli str. 325-326/**.

W kontrolowanej Jednostce prowadzono natomiast *Rejestr dzieci umieszczonych w placówkach*, w którym wskazywano imię i nazwisko dziecka, datę i miejsce urodzenia, adres placówki, adres domu rodzinnego, datę umieszczenia. Na dzień kontroli ujęto w nim 27 dzieci, w tym 10 dzieci, które zostały umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w okresie objętym kontrolą.

5. Zapewnienie dzieciom miejsc w pieczy zastępczej

Ustalono, że dzieci pochodzące z terenu Powiatu umieszczano zarówno w pieczy zastępczej rodzinnej jak i instytucjonalnej. Co do zasady Organizator zapewniał dzieciom pieczę zastępczą na terenie własnego Powiatu, a w przypadku, kiedy w postanowieniu wskazywano instytucjonalną formę pieczy zastępczej, w innych powiatach, które wyraziły na to zgodę. W badanym okresie czworo dzieci z terenu Powiatu umieszczonych zostało w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów, w tym 2 ze względu na pokrewieństwo z opiekunami zastępczymi, 1 z uwagi na brak miejsc w pieczy zastępczej na terenie Powiatu (w momencie, kiedy na terenie Powiatu zwolniło się miejsce, podjęto kroki, by dziecko powróciło do pieczy zastępczej na terenie rodzinnego powiatu), 1 z uwagi na sytuację, którą opisano poniżej w ppkt b).

W celu ustalenia czy Organizator w sposób właściwy realizował zapis wynikający z art. 180 pkt 2 ustawy wrispz, analizie poddano:

- 11 teczek rodzin zastępczych, funkcjonujących na terenie Powiatu,
- 5 teczek dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 5 teczek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu.

a) realizacja postanowień sądu o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej

Kontrolujący analizując przygotowane przez Jednostkę wykazy dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej stwierdzili, iż w okresie objętym kontrolą do Organizatora wpłynęło 30 postanowień sądu, z których wynikała konieczność umieszczenia 35 dzieci w różnych formach pieczy zastępczej /**akta kontroli str. 327-334/**.

Ustalono, że wszystkie postanowienia o umieszczeniu dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, które w okresie podlegającym kontroli wpłynęły do PCPR, co do zasady były realizowane bez zbędnej zwłoki. Nie było również przypadku niezrealizowania postanowienia wydanego przez sąd. Wszystkim dzieciom zapewniono pieczę zastępczą. W trzech przypadkach stwierdzono, iż:

- w przypadku dziecka pod poz. poz. 12 z wykazu dzieci - postanowienie o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej do Jednostki wpłynęło 18.05.2021 r., a dzieci umieszczone zostały w pieczy 12.05.2021 r. ,
- w przypadku dziecka pod poz. poz. 19 z wykazu dzieci postanowienie o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej zawodowej do Jednostki wpłynęło 02.11.2021 r., a dziecko umieszczone zostało 09.12.2021 r.
- w przypadku dziecka pod poz. poz. 7 z wykazu dzieci postanowienie do Organizatora wpłynęło 13.09.2022 r., a dziecko umieszczone zostało 08.09.2022 r.

Dyrektor poinformowała, iż w przypadku dzieci umieszczonych w *wykazie dzieci* pod. poz. 7 i 12 , zostały one umieszczone interwencyjnie. Natomiast w przypadku dzieci umieszczonych w *wykazie dzieci* pod poz. 19 , rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Powiatu nie wyraziły zgody na umieszczenie w niej dziecka wskazanego w postanowieniu. Zgodę na jego przyjęcie wyrazili kandydaci na rodzinę zastępczą zawodową, którzy byli w trakcie szkolenia. Sąd wydał z kolei postanowienie na umieszczenie w tej rodzinie zastępczej niezawodowej dziecka, dopiero kiedy je ukończyli **/akta kontroli str. 335-345/**. Kontrolujący przyjęli powyższe wyjaśnienia, uznając zasadność powyższego rozwiązania.

b) kierowanie dzieci do pieczy zastępczej

Z ustaleń wynika, iż dzieci, których dokumentację poddano analizie, zostały umieszczone w pieczy zastępczej zgodnie z wydanym przez sąd postanowieniem. W badanym okresie nie było przypadków umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej na podstawie umowy zawartej z rodzicami, o czym mowa w art. 35 ust. 2 ustawy wripz, nie było też doprowadzeń dziecka do pieczy przez Policję lub Straż Graniczną, a także umieszczania na podstawie art. 12 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2021 poz. 1245).

W okresie objętym kontrolą, zgodnie z przedłożoną informacją stanowiącą **akta kontroli str. 327-331**, dzieciom z terenu Powiatu zapewniono pieczę zastępczą w rodzinnych formach w następujący sposób:

- 12 dzieciom zapewniono pieczę w 12 rodzinach spokrewnionych, w tym 1 dziecku w rodzinie na terenie innego powiatu,
- 9 dzieciom zapewniono pieczę w rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym 1 dziecku w rodzinie na terenie innego powiatu
- 3 dzieciom zapewniono pieczę w rodzinie zastępczej zawodowej,
- 1 dziecku zapewniono pieczę w rodzinnym domu dziecka funkcjonującym na terenie innego powiatu (dziecko to następnie umieszczono w domu pomocy społecznej).

Analiza dokumentacji i informacji przedłożonych kontrolującym wykazała, że co do zasady rodzeństwom zapewniano pieczę zastępczą w tej samej formie. Jedynie w jednym przypadku doszło do rozdzielenia trojga rodzeństwa. Dwoje z nich umieszczono w rodzinnej pieczy zastępczej, a trzecie, z uwagi na stan zdrowia, umieszczono w rodzinnym domu dziecka na terenie innego powiatu, a następnie w domu pomocy społecznej **/akta kontroli str. 346-347/**.

Przepisy art. 36 ustawy wripz wskazują, iż umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka winno nastąpić po uzyskaniu zgody, odpowiednio rodziców zastępczych albo prowadzącego dom dziecka. Ustalono, że w przypadku pięciu rodzin zastępczych, których dokumentację poddano analizie, zgody takie znajdowały się w ich teczkach **/akta kontroli str. 348-353, 356/**. Natomiast w przypadku sześciu rodzin zastępczych, takiej zgody nie pozyskano. Dyrektor PCPR wyjaśniła, iż w przypadku tych rodzin Jednostka otrzymała postanowienie sądu

o ustanowieniu ich rodzinami zastępczymi dla danych dzieci, tym samym PCPR nie uczestniczył w procesie ustanowienia ich rodziną zastępczą **/akta kontroli str.354-355, 357/**. Ustalono, iż ww. rodziny zastępcze zgłaszały się do Organizatora celem nawiązania współpracy i składały m.in. oświadczenie, w którym wskazywały od kiedy dziecko przebywa w ich rodzinie zastępczej. Zatem, biorąc pod uwagę powyższe można uznać, że rodziny te wyrażały swoją wolę przyjęcia dziecka pod opiekę w sądzie w toku toczącego się postępowania, czego potwierdzeniem jest wskazanie ich w postanowieniu sądu jako rodziny zastępczej dla danego dziecka.

Zgodnie z art. 53 ust.1 ustawy wripsz w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Ustalono, że na dzień kontroli limit powyższy był zachowany w każdej formie rodzinnej pieczy zastępczej. Ponadto, jak wskazuje art. 53 ust. 2 ustawy wripsz powyższego aktu prawnego, w przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci. Stwierdzono, iż rodzinie, umieszczonej w *Wykazie* pod poz. 55, której dokumentację poddano analizie, w okresie od 12.05.2021 do 28.01.2022 r. przebywały dwa rodzeństwa, łącznie czworo dzieci. Tym samym został przekroczony limit, o którym mowa w art. 53 ust. 1 ustawy wripsz. Ponadto w dokumentacji rodziny zastępczej zawodowej, o której mowa powyżej, brak było dokumentu potwierdzającego wyrażenie przez nią zgody na umieszczenie dodatkowego rodzeństwa oraz pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Dyrektor wyjaśniła, iż rodzina zastępcza wyraziła ustną zgodę na przyjęcie dziecka, nie pozyskano zaś jej w formie pisemnej, ani też nie pozyskano opinii koordynatora, gdyż umieszczenie dzieci przebiegło w trybie interwencyjnym **/akta kontroli str. 358-361/**. Biorąc pod uwagę powyższe, kontrolujący w ramach bieżącego instruktażu wskazali na zasadność dokumentowania podejmowanych czynności np. w formie notatki. Ponadto nieprawidłowość w zakresie braku pozyskania pozytywnej opinii koordynatora, do czego obligują przepisy art. 53 ust. 1 ustawy wripsz, mogła skutkować umieszczeniem dzieci w rodzinie, która nie gwarantowała na tamten moment zapewnienia odpowiednich warunków pobytu i zaspokojenia bieżących potrzeb dzieci.

Na podstawie analizy wytypowanej do badania dokumentacji rodzin zastępczych stwierdzono, że dzieciom zapewniano pieczę zastępczą w rodzinach spełniających warunki, o których mowa w art. 42 ustawy wripsz, a w przypadku rodzin niezawodowych i zawodowych także dodatkowo w art. 43 i 44 ustawy wripsz. W badanych przypadkach spełnianie ww. warunków przez rodziny było sprawdzane przez Organizatora na etapie weryfikowania kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej bądź, o ile sąd nie zwrócił się z prośbą o dokonanie takiej weryfikacji, przy nawiązaniu współpracy z rodziną. Ponadto ustalono, że spełnianie tych warunków było weryfikowane ponownie i aktualizowane w toku dokonywania oceny rodziny zastępczej.

Zgodnie z art. 46 ust. 3 ustawy wripsz osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zobowiązane są do przedstawiania staroście co 2 lata zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia, wystawionego przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej, oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,

wystawionej przez psychologa. Ustalono, że w każdym analizowanym przypadku w teczkach rodzin znajdowały się aktualne zaświadczenia lekarskie i opinie psychologa, o których mowa powyżej.

Zgodnie z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz.U. Nr 292, poz.1720) jeżeli powiat nie może skierować dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej z powodu braku odpowiedniej placówki opiekuńczo-wychowawczej lub z powodu braku miejsca w placówce opiekuńczo-wychowawczej na jego terenie, zwraca się do innego powiatu z wnioskiem o skierowanie dziecka do odpowiedniej placówki opiekuńczo-wychowawczej. We wszystkich analizowanych przypadkach dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej, w ich dokumentacji zgromadzonej przez Organizatora znajdował się wniosek, o którym mowa powyżej **/akta kontroli str. 362-365/**.

Z przedstawionych na potrzeby kontroli danych wynika, że w okresie objętym kontrolą w instytucjonalnej pieczy zastępczej poza Powiatem, na mocy postanowień sądu, umieszczono 10 dzieci. Dzieci przebywają w następujących powiatach: ełckim (2 dzieci), suwalskim (1 dziecko), ostródzkim (4 dzieci), oleckim (3 dzieci). Wszystkie dzieci kierowane do placówek opiekuńczo-wychowawczych ukończyły 10 r.ż. **/akta kontroli str. 332-334/**.

c) rotacja dzieci w pieczy zastępczej

Ustalono, iż w okresie objętym kontrolą 2 dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej i 2 dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej powróciło pod opiekę rodzin biologicznych. Ponadto 12 dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej i 5 z pieczy instytucjonalnej usamodzielniało się, natomiast żadne dziecko nie zostało przysposobione **/akta kontroli str. 366/**.

Z przygotowanych na potrzeby kontroli zestawień tabelarycznych zawierających informacje o liczbie przenoszonych dzieci oraz przyczynach przenoszenia **/akta kontroli str. 367/**wynika, iż z rodzinnej do instytucjonalnej pieczy zastępczej przeniesiono 7 dzieci. Sytuacja ta związana była z rozwiązaniem rodzinnych form pieczy zastępczej, w których wcześniej przebywały. W badanym okresie żadne dziecko nie zostało przeniesione z pieczy zastępczej instytucjonalnej do rodzinnej.

6. Uwagi i wnioski

Biorąc pod uwagę ustalenia kontroli wnioskować należy, że w okresie objętym kontrolą Powiat, poza stwierdzonymi nieprawidłowościami, we właściwy sposób zapewniał dzieciom miejsca w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej. Pieczę zastępczą zapewniał dzieciom bez zbędnej zwłoki, zazwyczaj kierując się zasadą nierozdzielania rodzeństwa, chyba że zachodziły uzasadnione okoliczności takiego rozwiązania.

Jednocześnie mając na względzie wagę deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej, a także fakt, iż **w okresie poddanym kontroli nie nastąpił planowany w Programie rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej zawodowej**, które stanowią niezwykle istotny element systemu pieczy, a w których dzieci pozbawione możliwości wychowywania się w rodzinie biologicznej winny być zabezpieczone w pierwszej kolejności, rekomenduje się zintensyfikowanie działań na rzecz ich rozwoju.

Ponadto rekomenduje się podjęcie współpracy z koordynatorami na podstawie umowy o pracę i zwiększenia zatrudnienia w tym obszarze. Poczynione podczas kontroli ustalenia wykazały bowiem, iż dwóch koordynatorów zatrudnionych w Jednostce pracuje na podstawie umowy o świadczenie usług w wymiarze 80 godzin, jeden zaś w wymiarze 1/2 etatu. Obciążeni byli oni maksymalną liczbą 15 rodzin, nieadekwatnie do wymiaru ich czasu pracy. Nadmienić

należy, iż w sytuacji, kiedy na mocy orzeczenia sądu zawiążą się nowe rodziny, bądź rodziny pozostające pod opieką Organizatora, wystąpią z wnioskiem o przydzielenie im koordynatora, brak będzie możliwości udzielenia im takiego wsparcia. Ponadto zauważalna była też rotacja na tym stanowisku. Przyjęte przez Jednostkę rozwiązanie w zakresie zatrudniania koordynatorów może skutkować brakiem stabilizacji we współpracy na linii koordynator-rodzina zastępcza, a tym samym przyczynić się do zachwiania poczucia bezpieczeństwa rodziny zastępczej i nabycia przez nią przeświadczenia, iż pozostaje sama z problemami. Skutkować to może wypaleniem zawodowym, a w ostateczności rezygnacją przez rodzinę zastępczą z pełnionej funkcji.

7. Zalecenia pokontrolne

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy wrispz, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, jako osobę odpowiedzialną za ich powstanie stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

- 1. Nie powierzać koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej prowadzenia postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez powiat, zgodnie z art. 79 ust. 4 ustawy wrispz.**
- 2. Ilość rodzin objętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej dostosowywać proporcjonalnie do wymiaru jego czasu pracy.**
- 3. W rodzinie zastępczej umieszczać w tym samym czasie większą liczbę dzieci dopiero po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z art. 53 ust. 2 ustawy wrispz.**

Kontrolowanej Jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2022 poz. 447 ze zm.).
- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),

Z up. Wojewody Warmińsko-Mazurskiego

Urszula Jędrychowska

Zastępca Dyrektora

Wydziału Polityki Społecznej

Agnieszka Brzozowska – główny specjalista

Katarzyna Henryka Stefanowska – główny specjalista